

Мета виховання – сприяти повному розвитку автономної, готової допомогти іншим, відповідальної та ідейної особистості.

Автономність розуміється як здатність самотійно приймати рішення і управляти своїм життям.

Готовність допомогти іншим – це активна турбота про людей і уважне ставлення до оточуючих.

Відповідальність – здатність усвідомлювати наслідки своїх рішень, виконувати взяті на себе зобов'язання і завершувати розпочату справу.

Ідейність – прагнення жити відповідно до своїх цінностей і дотримуватися демократичних ідеалів.

Розвиток людини як особистості у методиці харцерського виховання розуміється як розвиток здібностей особистості в усіх сферах: фізичній, розумовій, емоційній, суспільній і духовній.

Розвиток людини як члена суспільства – це розвиток розуміння інших і співучасті, виховання почуття приналежності до суспільства і усвідомлення себе частиною його історії й еволюції.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ключовський Єжи. Історія Польщі до кінця XV століття. – Люблін: Товариство Інституту Центрально-Східної Європи, 2005. – 238 с.
2. E. W. Piasecki, Harce młodzieży polskiej. Zasady Wychowania Fizycznego, Warszawa 1904.
3. Aleksandr Kamiński, Wielka Gra. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 1981.
4. Krystyna Heska-Kwaśniewicz, Braterstwo i Służba; Rzecz o pisarstwie Aleksandra Kamińskiego. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1998.
5. Strona internetowa Muzeum Harcerskiego w Zakopanem // <http://www.18gdhs.pl/mustum/ciekawostki.html>;
6. http://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Malkowski

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Савченко Наталія Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КДПУ ім. В. Винниченка.

Коло наукових інтересів: теорія і практика позашкільної освіти молоді у Польщі.

ОСВІТА ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Олена САНДЕЦЬКА (Черкаси)

У статті розглядається проблема освіти людей похилого віку. Аналізується діяльність університетів третього тисячоліття та їх вплив на життя людей похилого віку.

В статье рассматривается проблема образования людей преклонных лет. Анализируется деятельность университетов третьего тысячелетия и их влияние на жизнь людей преклонных лет.

Ключові слова: освіта дорослих, освіта людей похилого віку, університети третього тисячоліття.

Постановка проблеми. У зв'язку із збільшенням тривалості життя людини та числа громадян похилого віку, в науці та соціальній практиці помітно зріс інтерес до геронтологічних проблем. На VI Міжнародній конференції з освіти дорослих, що відбулася під егідою ЮНЕСКО в Бразилії (Белен, 2009 р.), наголошувалося, що освіта дорослих, складовою частиною якої є освіта людей похилого віку – це головний інструмент розв'язання глобальних проблем XXI століття.

Вихід на пенсію є одним з найбільш кризових моментів в житті кожної людини, який спричиняє суттєві зміни в умовах й способі життя. Така ситуація вимагає від людини переосмислення життєвих цінностей, ставлення до себе і до навколишнього середовища, пошуку нових шляхів реалізації життєвої активності. У більшості людей похилого віку, цей процес відбувається довго й болісно, супроводжується переживаннями, пасивністю, невмінням знайти нові заняття і контакти, по-новому поглянути на себе та навколишній світ.

Тому, однією з актуальних проблем сучасних наукових досліджень в галузі геронтології, андрагогіки та соціального навчання дорослих – є збереження активного життя людей похилого віку, шляхом їх освіти та навчання.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблеми людей похилого віку досліджувались соціологами М. Александрова, А. Дмитрієв, З. Саралієва, В. Шапіро. Значний внесок у розвиток соціальної геронтології зробили: психолог Б. Ананьєв, який обґрунтував необхідність комплексного підходу до процесу старіння; сучасні геронтологи Г. Абрамова, В. Альперович, А. Лідерс, А. Козлов, Р. Яцемирська, а також зарубіжні науковці – А. Адлер, Е. Берн, К. Хорнц, Е. Фромм, Т. Шибутані та багато інших.

Мета статті. Дослідити стан проблеми освіти людей похилого віку, а також проаналізувати діяльність університетів третього тисячоліття.

Виклад основного матеріалу. Початок теоретичного осмислення сутності та ролі освіти людей похилого віку, був покладений в середині 70-х років XX століття. Перший університет третього тисячоліття, для людей похилого віку, був заснований в 1973 році в Тулузі у Франції професором соціології міжнародного права П'єром Велласом.

На думку П. Велласа, університети третього тисячоліття – є саме університетами, оскільки їх завдання – це наука і дослідження. Вони, також, є геронтологічними установами, оскільки дані дослідження, в основному, стосуються процесу старіння й старості. Отже, їх метою є поліпшення умов життя людей похилого віку. [4, с.104-106].

Університети третього тисячоліття – це освітні установи або навчальні центри для літніх людей. Вік студентів складає від 40 до 80

років, що вказує на особливий характер цих установ. Класи формуються з людей однакового віку, що дозволяє досягати більшої результативності щодо питань загального стану здоров'я, високого рівня освіти, і часто – кращого фінансового становища [1].

Університети третього тисячоліття – є видом навчального співтовариства, де організовуються людьми, які хочуть брати активну участь в житті суспільства.

Необхідно зазначити, що в Україні вперше такі структури були започатковані Інститутом геронтології, а також розроблені спеціальні програми навчання за різними напрямками. В останні роки розвиток мережі університетів третього тисячоліття / університетів третього віку, отримав подальший поштовх, завдяки підтримці цього напряму проектами Фонду народонаселення ООН.

Освіта дорослих в пенсійному віці, не переслідує мети отримання професії та подальшого працевлаштування. Даний вид соціального навчання, відноситься до так званої неформальної освіти, метою якої є персональний розвиток, соціальна адаптація, збереження активної позиції людей похилого віку. Завантаження та отримання нових знань, дозволяє студентам пенсійного віку реалізувати свої здібності, залишатися самостійними і бути менш схильними до стресових станів у кризовий період [3].

Так, наприклад, в польських університетах для людей похилого віку виділяються кілька освітніх цілей навчання:

1. *Попередження старості.* Програми університетів ставлять собі за мету подолати негативні ознаки старіння, за допомогою пропаганди фізичної та психічної активності. Освіта - розглядається як протидія процесу старіння, як боротьба з ним.

2. *Підготовка до пенсії.* У рамках освітньої програми проводяться семінари з психології та філософії життя, встановленню контактів з іншими людьми.

3. *Підготовка до громадської діяльності.* Слухачі університетів "третього віку" беруть участь у різних благодійних акціях, що допомагає літнім людям відчувати свою значимість [5, с.109].

На сьогоднішній день, у багатьох країнах світу (США, Японії, Франції, Польщі та ін.) відкриті спеціальні курси, навчальні центри, народні університети та факультети для літніх людей. Навчальні програми для даної категорії громадян складаються на основі психологічних та соціологічних досліджень, з урахуванням їхнього життєвого досвіду та різнобічних інтересів. Особливістю навчання – є залучення багатого життєвого досвіду людей похилого віку у навчальний процес, їх висока мотивація, оскільки навчання відбувається без обов'язкових програм.

Дослідження показують, що частина людей похилого віку мотивує свою подальшу освіту прагматичними причинами, а в інших переважають експресивні фактори.

Огляд мотивів показує, що як у дорослих, так і у літніх учнів дуже сильно розрізняються потреби, інтереси та очікування. Ця різноманітність впливає з суспільно-економічної та освітньої ситуації; а також від розміщення запропонованих програм та їх доступності. Теорії, що стосуються освіти людей похилого віку, повинні враховуватися при створенні навчальних програм.

Досвід освіти людей похилого віку, утворився на базі навчальних програм для дорослих. Згодом, ці програми були модифіковані, шляхом введення специфічних дисциплін, створених для людей похилого віку.

У Японії спеціальні заняття для літніх людей утворилися в 60-х роках ХХ століття. Організації, діючі в рамках японської системи освіти, пропонували різноманітні програми, починаючи з комунальних проблем та закінчуючи навчанням жінок, матерів у період догляду за дитиною. У 1965 році уряд доручив місцевій владі розробити систему подальшої освіти для літніх людей і з 1980 року ця система стала регулярною.

У Фінляндії, більше 60-ти років, діють народні університети, які приймають на навчання усіх бажаючих. Університети та колегії, пропонують традиційну освіту та навчання дорослих усім віковим групам, а також спеціальну освіту літніх людей. У рамках народних університетів, проводяться, так звані, академії для літніх людей.

У Данії та Швеції освітою літніх людей, також займаються народні університети. У Данії існують навіть спеціальні університети для пенсіонерів. Їх діяльність фінансується приватними особами, міністерством, а також місцевими урядами.

Багато організацій, що займаються освітою дорослих у Голландії, співпрацюють з промисловими підприємствами та сферою послуг, у рамках проекту під назвою "Пенсія в перспективі". Метою цього співробітництва – є надання можливості отримати освіту працівникам, які збираються на пенсію. Також, проводяться курси в місцевих центрах чи організаціях системи освіти. Головним завданням яких – є допомога людям похилого віку навчитися переживати зміни, формувати нові відносини й поведінку в мінливій життєвій ситуації.

Згідно розпорядження італійського міністерства освіти, були організовані курси для осіб похилого віку на рівні початкової та середньої школи. Вони не функціонують регулярно і не охоплюють значну частину учнів. Їх завдання – це компенсація рівня освіти. Також, існують аматорські хори та театральні трупи, що складаються з людей похилого віку.

У Франції, незалежно один від одного, розвиваються три галузі освіти дорослих. Перша, утворилася з традиційного сільського навчання і зараз її визначають, як культурно-громадську освіту. Друга – це сфера освітньої діяльності профспілок. Третя, стосується професійного навчання, яке в останні двадцять років розвивалося дуже інтенсивно і стало домінуючим сектором системи освіти дорослих. Особлива увага приділяється розвитку безперервної освіти для інвалідів та пенсіонерів. Але, як і вся система французької освіти дорослих, вона орієнтована, головним чином, на професійне навчання.

У Польщі, установами, що призначені для всіх, незважаючи на вік, місце проживання та освіту, були загальні університети. Найбільш вагомий вплив, вони мали в маленьких містечках та селах. У сільських загальних університетах навчалися разом три покоління: молодь, люди середнього віку та літні люди. Вік студентів коливався від 16 до 80 років. У 60-70-х роках ХХ століття, з'явилися університети для пенсіонерів, які об'єднують людей похилого віку з початковою освітою. Загальний університет ставав для учасників чимось, на зразок навчальної розваги [5].

Для реалізації освітніх цілей використовуються різні форми і способи навчання людей пенсійного віку: лекції, семінари з групами за інтересами (Семінари ґрунтуються на самостійному розгляді учасниками окремих наукових проблем. Часто, академічна форма поступово переходить в менш сувору структуру, яка називається групою за інтересами. Але, звичайно, семінари та групи за інтересами можуть існувати окремо), групи самоосвіти та взаємодопомоги (Учасники занять характеризуються різним ступенем активності. Тому, інтелектуально активні студенти організують групи самоосвіти. Ця форма досить популярна в польських університетах третього віку. Студенти самостійно складають програму занять, організують цікаві зустрічі, ювілеї та багато іншого. Ті, хто за станом здоров'я не можуть брати участь у заняттях, користуються послугами групи взаємодопомоги), екскурсії [2].

Освітні програми можуть реалізовувати вузи, середні спеціальні навчальні заклади, міські та сільські школи, релігійні громади, політичні партії, ветеранські організації, культурно-освітні установи та організації, благодійні фонди, ЗМІ. Перелік не є вичерпним і може бути доповнений, виходячи з потреб та інтересів учасників освітнього процесу.

Висновки. Організація освітніх програм для людей похилого віку, піднімає рівень їх соціального благополуччя, відіграючи важливу роль у профілактиці негативних наслідків кризового періоду, підвищуючи їх адаптивні можливості до внутрішніх і зовнішніх змін.

Специфіка освіти людей похилого віку полягає у тому, що її контингентом є люди, які поєднують навчальну діяльність з особистим життєвим досвідом. Тому, на цей вид освіти не можна перекладати традиційні постулати педагогічної теорії, форми і методи навчання й виховання підростаючого покоління. Отже, існує нагальна потреба створення системи підготовки андрагогів і герагогів – фахівців з освіти дорослих та людей похилого віку. Без сучасних знань про людей похилого віку та оволодіння сучасними методиками і технологіями, неможливо досягти ефективності та якості освітнього процесу, який забезпечить оптимальні умови для успішного старіння.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Агапова О. В., Кононыгина Т. М. Образование пожилых. Руководство практической работы. – Орел: Издательство НП Редакция газеты «Орловская правда», 2001. – 32с.
2. Кононыгина Т. М. Герагогика: пособие для тех, кто занимается образованием пожилых людей. – Орел: Агенство печати «Красная строка», 2006. – 166с.
3. Шаповаленко И. В. Возрастная психология (Психология развития и возрастная психология) Учебник. – М.: Гардарики, 2005. – 349с.
- 4 Vellas P. La recherche et les Universites du Troisième age, «Gerontologie et Societe» / P. Vellas. - 1990.- №55. -s.104-106.
5. Czerniawska O., Drogi i bezdroża andragogiki i gerontologii / O. Czerniawska. -Łódź, 2007. - s.118-141.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Сандецька Олена Олександрівна – аспірант кафедри педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Коло наукових інтересів: формування андрологічної компетенції студентів в педагогічному університеті в Польщі.

МЕТОДИЧНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПЕДАГОГІВ ЛІЦЕЮ

Ольга СЕРЕБРЯНСЬКА

У статті розкриваються можливості методичної роботи у підвищенні рівня професіоналізму педагогів ліцею, як засобу активізації професійної позиції, творчого стилю діяльності та підготовки їх до інноваційної діяльності.

В статті розкриваються можливості методической роботи в підвищенні рівня професіоналізму педагогів ліцею; як засобу активізації професіональної позиції педагогів, творческого стилю діяльності и підготовки их к інноваційной діяльності.

Ключові слова: методична робота, професійна позиція, професіоналізм вчителя, творчий стиль діяльності, інноваційна діяльність.

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Підвищення якості шкільної освіти потребує удосконалення педагогічного професіоналізму вчителів, педагогів ліцеїв. На вирішення означеної проблеми спрямовується система методичної роботи у навчальних закладах ліцейського типу, яка потребує впровадження креативного підходу.